

УДК 32:808.53 (477+4)

DOI <https://doi.org/10.32782/apfs.v050.2024.36>

О. В. Сокур

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0001-1745-9243>

аспірант кафедри політичних наук і права

Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

ТРАНСФОРМАЦІЇ ДИСКУРСУ ЩОДО ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ (НА ОСНОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ АНАЛІТИЧНИХ ДОПОВІДЕЙ)

Постановка проблеми. Протягом усіх років Незалежності України тема європейської інтеграції характеризувалась важливістю та актуальністю для громадян, політиків та експертів. Це, безумовно, топ-тема у масмедіа. Навколо європейської інтеграції відбувались політичні та економічні дискусії, формувались громадська думка.

В останні десятиліття європейська інтеграція стала однією із головних тем у дискурсивному просторі України. Важливою складовою формування дискурсу європейської інтеграції є експертний дискурс, а комунікація між експертами та представниками публічної влади виступає однією із фундаментальних основ вироблення та реалізації процесу європейської інтеграції. На прикладі ефективної комунікації між експертами та політичним істеблішментом і якісної аналітики, яка не тільки віддзеркалює, а й формує дискурс європейської інтеграції в Україні слід особливо відзначити аналітичні доповіді до щорічного «Послання Президента України до Верховної Ради України». Вони готуються працівниками Національного інституту стратегічних досліджень та оприлюднюються на сайті інституту [13].

Одна із основних дослідницьких проблем, яку здатний вирішити аналіз дискурсу щодо європейської інтеграції шляхом залучення текстів з різних дискурсів (політичного, експертного, медійного тощо), полягає у визначенні діалектичного зв'язку між інституційним виміром функціонування ЄС та ціннісним виміром «ідеї Європи», який сягає епохи античності. Погодимось із тим, що «Тема європейської інтеграції є однією з найважливіших для українського політичного дискурсу та відображає основні протиріччя в політиці та суспільстві... концептуалізація європейської інтеграції та, пов'язаного з нею, зовнішньополітичного вибору України відбувається в українському медійному дискурсі з використанням таких домінуючих фреймів: геополітичне протистояння, цивілізаційний вибір та інструмент внутрішніх змін» [19].

Подана наукова проблема тісно пов'язана із важливими теоретичними завданнями щодо подальшого осмислення історичних, соціокультурних та політичних джерел європейської інте-

грації й визначення перспектив Європейського Союзу щодо розширення та забезпечення стійкості його інститутів перед новітніми викликами. Курс на європейську інтеграцію закріплено у Конституції України, а сам цей процес визначено, як «...зближення України з Євросоюзом як на рівні законів, так і на рівні правил і звичаїв, що існують у суспільстві. Її кінцевим результатом має стати вступ України до ЄС» [8]. Враховуючи це, дослідження дискурсу щодо європейської інтеграції також має зв'язок із важливим практичним завданням – реалізацією курсу України на набуття членства у Європейському Союзі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням трансформацій політичного та експертного дискурсу України щодо європейської інтеграції присвячено ґрунтовні праці українських та зарубіжних науковців. Передусім, слід відзначити монографію Г. Яворської та О. Богомолова «Непевний об'єкт бажання: ЄВРОПА в українському політичному дискурсі» [16], аналітичну доповідь А. Баровської «Міфи щодо європейської інтеграції в офіційному дискурсі ЄС» [6], видання «Європеїзація Центральної та Східної Європи», де укладачами виступили Ф. Шіммельфеннінг та У. Зедельмаєр [15]. У монографії «Непевний об'єкт бажання: ЄВРОПА в українському політичному дискурсі» цілком справедливо відзначається, що «...тема європейської інтеграції України перетворилася на постійний складник українського політичного дискурсу» [16]. Автори наголошують: «За останні півтора десятиліття на Європейському континенті сформувалася нова політична та культурна реальність. Європейський Союз (ЄС)... – це не просто велике політико-економічне інтеграційне об'єднання, він постає як втілення самої *ідеї Європи* – з усією повнотою філософських та історико-культурних смислів та асоціацій, пов'язаних із цим словосполученням. Європейський Союз ототожнює себе з Європою взагалі – і в плані... вже узвичаєного способу називання країн Європейського Союзу *Європою* без жодних обмежувальних уточнень, і в плані власної когнітивної репрезентації» [16]. Ф. Шіммельфеннінг та У. Зедельмаєр визначають «європеїзацію» як процес впливу Європейського Союзу

на окремі країни Європи [15, с. 5]. Схожої думки дотримуються українські авторки К. Нестеренко та М. Богатирьова [12]. Вони зазначають: «європеїзація вітчизняної системи державного управління пов'язана з впливом на цей процес значної кількості багатопланових та різнорівневих системних зовнішніх і внутрішніх чинників, до яких слід уналежнити європейські структури та інституції, державні та галузеві політики, наднаціональне законодавство, соціально-психологічні артефакти, цінності, норми й правила, історичні та культурні традиції, євроінтеграційний досвід інших країн. Зауважимо, що основою впливу повинні стати базові принципи європейської інтеграції, реалізація яких повинна бути спрямована на створення єдиного соціально-економічного простору і здійснюватися у відповідності до суспільних демократичних цінностей» [12].

Окремо слід відзначити праці, які присвячені дослідженню дискурсивного простору, зокрема вивченню комунікативно-прагматичного аспекту до аналізу текстів промов Президента України [11, с. 102], аналізу текстів новинних стрічок топових онлайн-медіа [9] та в сучасному українському газетному тексті [17]. Враховуючи складність, амбівалентність та багатофакторність дискурсу щодо європейської інтеграції його слід уналежнити до «дискурсу ризику». Як зазначає В. Ущина у статті «Дискурс ризику: комунікативний та прагматичний аспекти»: «Дискурс ризику має щонайменше два різновиди: а) власне дискурс ризику, тобто дискурс, продукований суб'єктом безпосередньо у ситуаціях ризику (йдеться, наприклад, про мовленнєву поведінку суб'єкта у ситуаціях, пов'язаних із загрозою життю чи здоров'ю); б) дискурс про ризики, тобто дискурс, у якому обговорюється інформація про можливі ризики, навіюється відчуття небезпеки та нагнітається психологічний тиск у зв'язку з передбаченням ризикованих ситуацій, або ж за примарними ризиками приховується правда про можливі невдачі (особливо у політичному дискурсі)» [14]. Безпосередньо дослідженню процесу «дискурсивного конструювання» присвячено статтю О. Борисенко «Дискурсивне конструювання поняття «реформа» в політичному полі (на прикладі стенограм засідань верховної ради України)» [7]. У ній авторка відзначає, що «Сьогодні слово «реформа» часто знаходиться в тісному зв'язку зі згадками про процеси євроінтеграції, що виглядає логічно, адже Європейський Союз висуває певні вимоги до вступу, а це означає, що країна-претендент має проводити реформи, аби відповідати стандартам членства. Саме в цьому перш за все зовнішньополітичному контексті і знаходиться сьогодні офіційний політичний дискурс країни» [7].

Формулювання мети статті. Метою статті є визначення трансформацій дискурсу України

щодо європейської інтеграції (на прикладі дослідження текстів аналітичних доповідей НІСД до щорічного послання Президента України до Верховної Ради України).

Виклад основного матеріалу. Процес європейської інтеграції, який розпочався на рівні декларацій українською владою у 90-х роках минулого сторіччя, почав поступово наповнюватись реальним змістом. Якщо раніше, очевидно, у процесі «європейської інтеграції» переважав передусім дискурсивно-символічний вимір, то після 2014 року слід відзначити розвиток інституційної складової.

Безумовно, слід погодитись з тим, що «...з кінця 1990-х років Україна виявила свою готовність брати участь у європейській інтеграції, заявивши про намір приєднатися до Європейського Союзу. Проте її зовнішньополітичні декларації не супроводжувалися необхідним прискоренням реформ у внутрішньому контексті. Україна прагнула до інтеграції з ЄС, але без європеїзації, тобто суттєвих змін в інституціях і політиці на внутрішньому рівні у відповідь на умови ЄС – як це було у випадку з державами Центральної та Східної Європи» [20].

Емпіричною базою даного дослідження стали аналітичні доповіді до щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України» [13].

Враховуючи активізацію процесу європейської інтеграції в Україні після подій 2013-2014 років та важливість європейської підтримки у протистоянні російській збройній агресії було визначено хронологічні рамки дослідження – це аналітичні доповіді НІСД у період з 2015 по 2018 роки.

Як зазначає Д. Орлова «Європа» вже давно є важливим маркером в українському публічному дискурсі. Його значення було різке очевидним під час протестів Євромайдану, оскільки сама назва відображала «європейські прагнення» руху. Європа асоціюється з поляризацією в українських політичних дебатах щодо національної ідентичності та зовнішньої політики... нормативна модель Європи була особливо посилена медіатизованим дискурсом українських політичних еліт у роки до Євромайдану» [18].

Перед тим, як звернутись до ретроспективного аналізу, наведемо цитату з щорічного звернення. Наголосимо, що у цьому році щорічне послання Президента В. Зеленського до Верховної Ради мало назву «Ми маємо не допустити, щоб хтось у світі засумнівався у стійкості всієї України». Воно було проголошено у парламенті на 1000 день супротиву широкомасштабній збройній агресії – 19 листопада 2024 року. У посланні Президент згадує як «Європу», так і «Євросоюз». Він відзначає: «На цьому етапі війни вирішується, хто дотисне. Або ми ворога, або ворог нас, українців. І європейців. І всіх у світі, хто хоче

жити, і жити вільно й не підпорядковано якомусь одному диктатору... Ця битва – вона не тільки про Покровськ, Куп'янськ чи будь-яке наше українське місто, містечко, село... Ця битва – про всю Україну. Битва про всю Європу... Зараз уже й не згадують, як раніше, що нібито Євросоюз ні на що не здатний. Не так давно це було мейнстрімом у політичних розмовах. Нібито це бюрократія. Нібито Євросоюз не здолає кризи і не витримає ударів. Євросоюз досяг значно більшого, ніж від нього очікували... Вже сформовано всю необхідну архітектуру для перемовного процесу із Європейським Союзом... Україна має стати найшвидшою у вступі в ЄС. І тому кожен в Україні має бути найшвидшим в ухваленні та реалізації відповідних рішень, які трансформують нас, Українську державу» [8].

Аналітичні доповіді у визначений період (2015-2018 роки) готувались колективом НІСД під керівництвом В. Горбуліна. Вони мають схожу структуру: від першого розділу «Україна в умовах зовнішньої агресії» до ґрунтовних статистичних даних, які містяться у додатках. У аналітичній доповіді до позачергового Послання Президента України [5] запропоновано проект Стратегії національної безпеки України та протиставлено «європейську цивілізаційну ідентичність», яку сформовано в Україні і «європейську демократичну державу», яку так і не побудовано. Відзначено: «З часу отримання державної незалежності Україна будувала власну систему національної безпеки на основі загальноновизнаних норм міжнародного права. Це дозволило Україні визначитися зі своєю європейською цивілізаційною ідентичністю та започаткувати на цій основі складний і суперечливий процес трансформації суспільства і держави, системи національної безпеки. Водночас обрані в середині 1990-х років неефективні суспільно-політична й соціально-економічна моделі розвитку перешкоджали становленню України як європейської демократичної держави... Корупція пронизала систему державних органів та спотворила основні механізми її функціонування. Революція гідності 2014 року, спрямована проти спровокованої ззовні спроби ревізії європейського цивілізаційного вибору, відкрила перед Україною нові можливості для докорінного реформування публічних інститутів, оновлення державної влади, радикального перегляду системи відносин між громадянином, суспільством і державою» [5].

Окремі підрозділи присвячено створенню «комунікативної моделі «влада–громадяни» на європейських засадах» (п. 2.5) та інтеграції в Європейський Союз (п. 4.6. «Стратегія»). Також визначено конкретні плани: «Україна розглядає інтеграцію в політичні та економічні структури Європейського Союзу як ключовий пріоритет своєї зовнішньої і внутрішньої політики. Україна

поділяє спільні з ЄС цінності й цілі та виходить з того, що членство в ЄС є для неї важливою гарантією її демократичного поступу, економічного добробуту й національної безпеки. Угода про асоціацію з ЄС та національна програма її імплементації слугують дорожньою картою для проведення системних політичних і соціально-економічних реформ в Україні, широкомасштабної адаптації національного законодавства до норм і правил ЄС. Пріоритетним завданням є формування до 2020 року ключових передумов, необхідних для набуття Україною членства в ЄС, приєднання до Шенгенської угоди та Євросоюзу» [5].

У аналітичній доповіді 2015 року другий розділ повністю присвячений «європейському шляху». Він називається «Українські реформи на європейському шляху» і у ньому йдеться про «консолідацію суспільства», «демократичне оновлення влади», «зміцнення спроможності держави», «громадянське суспільство» тощо. Це якраз не про інтеграцію до ЄС, а про європеїзацію основних напрямків внутрішньої політики України. Окремо про європейську/євроатлантичну інтеграцію та співпрацю з ЄС автори аналітичної доповіді зазначають у підрозділі 3.3. Відзначимо: «Безальтернативність європейської та євроатлантичної інтеграції є стратегічною новелою сучасної української зовнішньої політики... Європейська та євроатлантична інтеграція втратили характер зовнішньополітичних опцій і перетворилися на імперативну вимогу збереження України як держави. Конкретні завдання, спрямовані на інтегрування з європейськими та євроатлантичними структурами, набули для України екзистенційного значення, а ціна можливих похибок та прорахунків значно зросла» [1]. Далі у тексті відзначено здобутки нової української влади щодо реалізації завдань «Плану заходів з імплементації Угоди про асоціацію на 2014–2017 роки» та визначені подальші необхідні кроки у процесі європейської інтеграції.

У аналітичній доповіді 2016 року [2] вже перший розділ присвячений питанню глобальної безпеки та європейській безпеці, також визначено євроатлантичну інтеграцію як зовнішньополітичний пріоритет (5.1) та «незворотність процесу європейської інтеграції України» (5.3).

Водночас, йдеться про необхідність пошуку нових союзників та «формування Балто-Чорноморської підсистеми міжнародної безпеки» (6.1.), диверсифікацію зовнішньополітичних зав'язків (6.3.); окрему увагу приділено проблемам реформування та інтеграції енергетичного сектору до ЄС (15.1). Відзначено: «Україна є «буфером», який стримує власними силами збройну агресію РФ від поширення її на захід до кордонів ЄС, захищаючи при цьому демократичні цінності... поглиблення політичної та військової співпраці

України з європейськими країнами, у тому числі у форматі євроатлантичного співробітництва, відповідає спільним інтересам. Україні необхідно зберегти і поглибити підтримку наших союзників і стратегічних партнерів, проте ще більш важливо нарощувати власну оборонну спроможність» [2].

На особливу увагу заслуговує фіксація у Аналітичній доповіді нової ситуації, яка сформувався у ЄС та НАТО.

Йдеться про наступне: «Євроатлантична інтеграція України є невід'ємною частиною загального курсу на європейську інтеграцію. При цьому зміст інтеграції до структур НАТО та ЄС, при збереженні стратегічної мети набуття членства в цих організаціях, зазнає певних концептуальних і функціональних змін... Згідно зі змінами, що очікують ЄС, євроінтеграційний курс України потребуватиме адаптації. При цьому слід врахувати, що набуття членства України в ЄС є довгостроковою метою, а можливі зміни в ЄС на тлі загальної невизначеності міжнародного порядку не дають змоги чітко визначити майбутній вигляд реалізації Європейського проекту. Результати британського референдуму 23 червня 2016 р. про вихід з ЄС створили принципово нову ситуацію для цього інтеграційного об'єднання» [2].

У Аналітичній доповіді 2017 року тема трансформації ЄС знаходить своє продовження. При цьому, про європейську інтеграцію України зазначається у п'ятому та шостому розділах. Природно, першочерговими для України визначено питання безпеки, а у інтеграційних проектах наголос зроблено на «економічну дипломатію». Зазначається: «Європейський Союз пройшов шлях від великих сподівань до великих сумнівів, від амбіційного розширення на схід до міграційної кризи і загрози розколу. Перша половина 2017 року стала одним із визначальних періодів на європейському шляху України. У 2016 році Україні вдалося підтвердити правильність зробленого євроінтеграційного вибору і зробити рішучі кроки в напрямі його закріплення. Зокрема, нашим підприємствам вдалося переломити «перехідну» тенденцію й перейти до зростання, як відносного, так і абсолютного, нашого експорту до країн Євросоюзу. Механізм, передбачений правилами зони вільної торгівлі з ЄС, почав працювати. Важливим кроком стала остаточна ратифікація усіма країнами ЄС Угоди про асоціацію з Україною, підкріплена рішенням ЄС про надання Україні безвізового режиму пересування громадян» [3].

Подальше зміщення акцентів на «диверсифікацію» зовнішньополітичного курсу є досить помітним у Аналітичній доповіді 2018 року. Передусім, відзначено санкції та «Мінські угоди», як зовнішньополітичні чинники тиску на країну-агресора. Промовистими також назви розділів, присвячених європейській інтеграції та їх пріоритетність

у тексті доповіді. Зазначається: «Поглиблення відносин України з Європейським Союзом залежатиме від здатності законодавчої та виконавчої влади ефективно працювати над втіленням Угоди про асоціацію. Важливо, щоб Уряд спільно з Президентом та Парламентом України напрацювали протягом наступного року проактивні рішення, які дадуть змогу перевести у практичну площину переговори про приєднання України до «чотирьох союзів» ЄС: Енергетичного союзу, Цифрового єдиного ринку, Митного союзу та асоціації з Шенгенською зоною. У разі успіху це забезпечить у перспективі впродовж наступних п'яти років «прихід Європи в Україну», після чого вступ до Європейського Союзу перетвориться на формальну процедуру, яку буде здійснено у сприятливий для цього час» [4].

У підрозділі 2.4. йдеться про «Утвердження зовнішньополітичної суб'єктності України», а «поступу на шляху до євроатлантичної та європейської інтеграції» присвячено пункт 2.4.5.; У пункті 3.4.3. визначено напрямки «Інтегрування України до ЄС на основі «чотирьох союзів», а у 3.4.9. йдеться про «Необхідність оновлення зовнішньополітичної стратегії». Зокрема, зазначається: Під впливом багатьох чинників з'явилися нові тренди у внутрішній та зовнішній політиці країн – членів ЄС – безпосередніх сусідів України – Польщі, Угорщини, Словаччини (як приклад – соціологічне дослідження квітня 2018 р., яке свідчить, що більшість мешканців цих країн вважають винним у війні в Україні більше президента України, ніж Росії), а також Румунії й Молдови. Тривають процеси розпаду пострадянського простору в Білорусі, Казахстані, Узбекистані, Вірменії, важливі зміни відбуваються в Туреччині. Країни Південного Кавказу та Центральної Азії дрейфують відповідно до політичної кон'юнктури та економічних можливостей у бік вигідніших ділових партнерів чи альянсів та надійнішої безпеки... Вимагають більшої уваги до себе країни, що стрімко розвиваються та виходять на світову арену як нові потужні гравці. Це стосується, передусім, КНР, Індії, Бразилії, Мексики, Канади, Австралії. Останні дві країни, разом зі США, Великою Британією та Новою Зеландією, зміцнюють безпекову співпрацю (UKUSA Agreement)» [4].

Отже, у текстах Аналітичних доповідей визначено основні напрямки реалізації курсу європейської інтеграції України як щодо формування «європейських цінностей» та «європейської ідентичності» так і відносно змін інституційного дизайну під впливом взаємодії із Європейським Союзом.

Висновки. Відтак, у процесі дослідження дискурсу європейської інтеграції слід обов'язково враховувати, що йдеться не лише про політичний

дискурс (партійний, електоральний чи дискурс публічної політики). У творенні дискурсу щодо європейської інтеграції активну участь беруть масмедіа, інститути громадянського суспільства, представники експертного товариства, бізнес-спільнота тощо. Дискурс щодо європейської інтеграції не тотожний осмисленню політичної, правової чи економічної взаємодії з інститутами Європейського Союзу та не обмежується ним. Високі стандарти демократії та економічна потужність ЄС ґрунтуються на спільних європейських цінностях. Саме тому, дискурс щодо європейської інтеграції України містить широке коло проблем, які охоплюють поля історії та культури, релігії та моралі, ідеології та політики.

Дискурс щодо європейської інтеграції, як простір символічної боротьби, має не лише сприяти інституціоналізації демократичних практик у політичному просторі (від електоральних змагань до впровадження публічних політик), але й сам підлягає «європеїзації». Вона полягає у реалізації європейських дискурсивних практик комунікативної взаємодії між владою та громадянами, раціональних дебатів відносно політичного курсу, поширенню «культури діалогу».

Література

1. Аналітична доповідь до Щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2015 році». Київ: НІСД, 2015. 684 с. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2015-12/POSLANNYA-2015_giper_new-4af35.pdf
2. Аналітична доповідь до Щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2016 році». Київ: НІСД, 2016. 688 с. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2016-10/poslanya_new-cc2e3.pdf
3. Аналітична доповідь до Щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2017 році». Київ: НІСД, 2017. 928 с. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2019-02/Poslanya_druk_fin.pdf
4. Аналітична доповідь до Щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2018 році». Київ: НІСД, 2018. 688 с. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2019-02/Poslanya_druk_fin.pdf
5. Аналітична доповідь Національного інституту стратегічних досліджень до позачергового Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України у сфері національної безпеки». Київ: НІСД, 2014. 148 с. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2015-12/Dopovid_Prezidentps-0ab72.pdf
6. Баровська А. В. Міфи щодо європейської інтеграції в офіційному дискурсі ЄС: аналіт. доп. Київ: НІСД, 2013. 72 с.
7. Борисенко О. Дискурсивне конструювання поняття «реформа» в політичному полі (на прикладі стенограм засідань верховної ради України). *Український соціологічний журнал*. 2019. Вип. 22. С. 61–71. DOI: 10.26565/2077-5105-2019-22-06.
8. Європейська інтеграція. EU-UA. URL: <https://eu-ua.kmu.gov.ua/integration/euintegration/>
9. Мельник С. М., Назаренко О. М., Сікорська В. Ю. Мовна репрезентація концепту «війна» в сучасному українському медіадискурсі. *Philological education and science: transformation and modern development vectors*. Collective monograph. Riga, Latvia: Baltija Publishing, 2023. С. 446–467. DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-283-8-20>
10. Ми маємо не допустити, щоб хтось у світі засумнівався у стійкості всієї України. Щорічне Послання Президента до Верховної Ради. *Президент України. Офіційне інтернет-представництво*. 19 листопада 2024 року. URL: <https://www.president.gov.ua/news/mi-mayemo-ne-dopustiti-shob-htos-u-sviti-zasumnivavsya-u-sti-94497>
11. Назаренко О. М. Комунікативно-прагматичний аспект промов Президента України. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: Філологія. Випуск 32 (3). Одеса, 2018. С. 102–104. URL: http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v32/part_3/30.pdf
12. Нестеренко К. О., Богатирьова М. О. Реформування публічного управління в Україні у контексті євроінтеграції. *Lex Portus*. 2019. № 6 (20). URL: <https://doi.org/10.26886/2524-101X.6.2019.4>
13. Послання Президента України. *Національний інститут стратегічних досліджень*. URL: <https://niss.gov.ua/publikacii/poslannya-prezidenta-ukraini>
14. Ущина В. А. Дискурс ризику: комунікативний та прагматичний аспекти. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: Серія: «Філологія»*. 2012. Вип. 29. С. 373–375. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoaf_2012_29_124
15. Шіммельфеннінг Ф., У. Зедельмаєр. Європеїзація Центральної та Східної Європи: Наук. Вид. Київ: Юніверс, 2010. 288 с.
16. Яворська Г. М., Богомолів О. В. Непевний об'єкт бажання: ЄВРОПА в українському політичному дискурсі: Монографія. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2010. 136 с.
17. Nazarenko O. M. Communication and pragmatic aspect of modern Ukrainian text. *Communicative-pragmatic, normative and functional parameters of the professional discourse*. Collective monograph. Lviv-Torun: Liha-Pres, 2021. С. 155–171. DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-232-9-10>
18. Orlova D. 'Europe' as a Normative Model in the Mediatized Discourse of Ukrainian Political. *Europe-Asia Studies*. 2017. Vol. 69(2), P. 222–241. DOI: 10.1080/09668136.2017.1295302
19. Polegkyi O. Framing of European integration in Ukrainian media discourse. *Central European Journal of Communication*. 2016. Tom 9. № 2 (17). P. 180–196. URL: <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=458816>
20. Wolezuk K. Integration Without Europeanisation: Ukraine and its Policy Towards the European Union (October 24, 2004). *European University Institute, EUI Working Papers, RSCAS*. 2004, No. 2004/15. P. 1–22. URL: <https://ssrn.com/abstract=2344806>

Анотація

Сокур О. В. Трансформації дискурсу щодо європейської інтеграції України (на основі дослідження аналітичних доповідей). – Стаття.

У статті визначено трансформації дискурсу щодо європейської інтеграції України на основі дослідження аналітичних доповідей Національного інституту стратегічних досліджень. Доповіді готуються до щорічного послання Президента України до Верховної Ради України. Вони є важливою складовою дискурсу європейської інтеграції, виступають основою для комунікативної взаємодії експертного товариства та публічної влади. Дослідження трансформацій дискурсу щодо європейської інтеграції України характеризується актуальністю та чітко пов'язано із важливими теоретичними та практичними завданнями як щодо подальшого осмислення історичних, соціокультурних та політичних джерел європейської інтеграції так і з реалізацією курсу України на набуття членства у Європейському Союзі.

Відзначено, що у політичному дискурсі наявні відмінності між ідеєю «Європи» (яка є фундаментальною для європейських цінностей, європейської ідентичності тощо) та Європейським Союзом, як зовнішнім чинником європеїзації політичних інститутів в Україні. Обґрунтовано, що однією із основних проблем, яку здатний вирішити аналіз дискурсу щодо європейської інтеграції шляхом залучення текстів з різних дискурсів (політичного, експертного, медійного тощо), полягає у визначенні діалектичного зв'язку між інституційним виміром функціонування ЄС та ціннісним виміром «ідеї Європи», який сягає епохи античності.

Тема європейської інтеграції є однією із головних у політичному дискурсі України. Водночас, як свідчать результати дослідження, дискурс щодо європейської інтеграції зазнавав суттєвих трансформацій у період з 2015 по 2018 роки. Передусім, йдеться про структуру аналітичних доповідей та місце у ній теми європейської інтеграції. Наголошується на тому, що в Україні сформовано «європейську цивілізаційну ідентичність», але так і не побудовано «європейську демократичну державу». У текстах Аналітичних доповідей визначено основні напрямки реалізації курсу європейської інтеграції України як щодо формування «європейських цінностей» та «європейської ідентичності» так і відносно змін інституційного дизайну під впливом взаємодії із Європейським Союзом.

Ключові слова: дискурс, політика, політичний дискурс, політична комунікація, європейська інтеграція, європеїзація, Європейський Союз, політичні інститути.

Summary

Sokur O. V. Transformation of the discourse on Ukraine's European integration (based on the study of analytical reports). – Article.

The article identifies the transformations of the discourse on Ukraine's European integration based on the study of analytical reports of the National Institute for Strategic Studies. The reports are prepared for the Annual Address of the President of Ukraine to the Verkhovna Rada of Ukraine. They are an important component of the European integration discourse and serve as a basis for communication between the expert community and public authorities. The study of the transformations of the discourse on Ukraine's European integration is characterized by its relevance, and it is directly related to important theoretical and practical tasks of further understanding the historical, socio-cultural and political sources of European integration and the implementation of Ukraine's course towards membership in the European Union. It is noted that in the political discourse there are differences between the idea of 'Europe' (which is fundamental to European values, European identity, etc.) and the European Union as an external factor of Europeanisation of political institutions in Ukraine. It is substantiated that one of the main problems that can be solved by analyzing the discourse on European integration by using texts from different discourses (political, expert, media, etc.) is to determine the dialectical relationship between the institutional dimension of the EU's functioning and the value dimension of the 'idea of Europe', which dates back to antiquity. The topic of European integration is one of the main ones in the political discourse of Ukraine. At the same time, according to the results of the study, the discourse on European integration underwent significant transformations in the period from 2015 to 2018. First of all, it concerns the structure of analytical reports and the place of the topic of European integration in it. It is emphasized that Ukraine has formed a 'European civilizational identity', but has not built a 'European democratic state'. The texts of the Analytical Reports identify the main directions of implementation of Ukraine's European integration course both in terms of the formation of 'European values' and 'European identity' and in terms of changes in institutional design under the influence of interaction with the European Union.

Key words: discourse, politics, political discourse, political communication, European integration, Europeanisation, European Union, political institutions.